

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER DERGİSİ

Cilt: 17

Sayı: 2

Aralık 2015

TRAKYA UNIVERSITY
JOURNAL OF SOCIAL SCIENCE

Volume: 17

No: 2

December 2015

ISSN 1305 -7766

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Dergisi
Cilt: 17 Sayı: 2 Aralık 2015

TRAKYA UNIVERSITY
Journal of Social Sciences
Volume: 17 Number: 2 December 2015

Dergi Sahibi / Owner
Trakya Üniversitesi Rektörlüğü
Sosyal Bilimler Enstitüsü Adına
Prof. Dr. İbrahim SEZGİN

Editör / Editor
Doç. Dr. İbrahim COŞKUN

Dergi Yayın Kurulu / Editorial Board
Başkan / Chairman
Prof. Dr. İbrahim SEZGİN

Üyeler / Members
Prof. Dr. İbrahim SEZGİN
Prof. Süleyman Sırrı GÜNER
Prof. Dr. Ali İhsan ÖBEK
Doç. Dr. Ayhan GENÇLER
Doç. Dr. İbrahim COŞKUN
Yrd. Doç. Dr. Bülent YILDIRIM

Sayfa Tasarımı
Doç. Dr. İbrahim COŞKUN

Kapak Dizayn / Cover Design
Prof. Dr. Bünyamin ÖZGÜLTEKİN

İletişim Adresi/Address
T.C. Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Balkan Yerleşkesi - Edirne / TÜRKİYE
Tel.-Faks: 0284 235 63 00-01

e-mail: sobedergi@trakya.edu.tr , trakyasobedergi@gmail.com

Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi TÜBİTAK-ULAKBİM, EBSCO, İdeal Online, Araştırmamax, Akademik Dizin ve T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Veri Tabanı'nda indekslenmektedir.

Trakya University Journal of Social Science is indexed in the TUBITAK-ULAKBİM, EBSCO, İdeal Online, Araştırmamax, Akademik Dizin and Republic of Turkey Prime Ministry General Directorate of State Archives Database.

Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Uluslararası Hakemli Bir Dergidir.

Trakya University Journal of Social Science is the International Peer Reviewed Journal.

Baskı / Publishing

Trakya Üniversitesi Matbaası-Edirne Teknik Bilimler MYO-Sarayıcı
Yerleşkesi/EDİRNE
Trakya University Press-Edirne Vocational College of Technical Sciences-Sarayıcı
Campus/EDİRNE

İÇİNDEKİLER

- Ayna ASKEROĞLU ARSLAN* (1-20)
MOSKOVA ANLAŞMASI VE TÜRKİYE’NİN KUZEY-DOĞU SINIRI
- Ali GÖÇER* (21-36)
TÜRKÇENİN YABANCI DİL OLARAK ÖĞRETİMİNDE KONUŞMA BECERİSİNİN KAZANDIRILMASI
- Ruken ASLAN* (37-47)
GERÇEKÜSTÜCÜ HAREKETTE ÜTOPYA KAVRAMI
- Vahdet ÇALIŞKAN* (49-64)
JOHANNES BRAHMS’IN MÜZİĞİ VE OP. 120 Mİ BEMOL MAJÖR KLARİNET SONATININ FORM VE ARMONİK YAPISININ İNCELENMESİ
- Emine YILDIRIM, Ali COŞKUN* (65-76)
MAĞUSA’DA DİNİ HAYAT
- Murat Taha BİLİŞİK* (77-97)
GELİŞMEKTE OLAN VE HIZLI BÜYÜYEN ÜLKELERİN TARIM SEKTÖRÜNÜN MALMQUIST TOPLAM FAKTÖR VERİMLİLİĞİ İLE ANALİZİ
- Sultan SÖKMEN* (99-119)
AHLAT’TA GELENEKSEL TAŞ İŞÇİLİĞİ
- İsmail KILIÇ, Tuğba ÜNAL, Demirali Yaşar ERGİN* (121-137)
GÜNLÜK YAŞAMDAKİ FEN OLAYLARININ BİLGİ TEMELLİ YAKLAŞIM DÜZEYLERİNİN TOPLUMSAL BAZI DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ
- Aslı ARABOĞLU* (139-152)
ÖZDÜŞÜNÜMSEL BİR AKTARIM: YAZAR/ÇEVİRMENİN DEĞİŞEN GERÇEKLİK ANLAYIŞI İÇİNDE “MEMOIRS OF HALIDE EDİB” VE “MOR SALKIMLI EV” ÖRNEĞİ
- Gürbüz OCAK, Gülçin KARAKUŞ* (153-170)
ÖĞRETMEN ADAYLARININ TARTIŞMA BECERİLERİNE YÖNELİK TUTUMLARI
- Ahmet Emre DAĞTAŞOĞLU* (171-194)
SÖZLÜ KÜLTÜR VE ÂŞIK VEYSEL

TÜRKÇENİN YABANCI DİL OLARAK ÖĞRETİMİNDE KONUŞMA BECERİSİNİN KAZANDIRILMASI¹

Ali GÖÇER²

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, Türkçeyi öğrenen yabancıların konuşma becerisini kazanmaları ve etkili bir şekilde kullanabilmeleri için gerçekleştirilebilecek etkinlik ve uygulamalara işaret etmektir. Bu amaçla hem konuşma becerisinin kazanılmasında hem de etkili bir şekilde kullanılabilmesinde uygulanabilecek yöntem ve tekniklere değinilmiştir.

Çalışmada, Türkçe öğrenen yabancılara konuşma becerisini kazandırılıp geliştirilmesinde takip edilebilecek yöntem ve teknikler tartışılmıştır. Ayrıca, konu ile ilgili kuramsal bilgiler verilmiş ve bu çerçevede gerçekleştirilebilecek etkinlik ve uygulamalara işaret edilmiştir. Bu çerçevede konuşma becerisinin kazandırılması ve etkili bir şekilde kullanımına örnek olabilecek çalışma örneklerine de yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi, konuşma ve iletişim becerisi.

IMPROVEMENT OF SPEAKING SKILLS IN TEACHING TURKISH AS A FOREIGN LANGUAGE

ABSTRACT

The aim of this study was to point out the activities and practices that can be performed that these applications gain the ability of foreigners who have learned to speak Turkish and to be able to use effectively. For this purpose to gain the skills and speech and it has also referred to the methods and techniques applicable to be used effectively.

The study was discussed methods and technical to be followed in conferring and development the ability to talk to strangers who learned Turkish. In addition, given the theoretical knowledge on the subject and pointed to the activities and practices that can be performed in this context. In this context, gaining effective speaking skills and to serve as an example to the use of case studies have also been included.

Key Words: Teaching Turkish as a foreign language, speaking and communication skills.

---

¹ Bu çalışma, 24-26 Nisan 2015 tarihlerinde Belçika Ghent'te düzenlenen 1. Uluslararası Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Kongresi'nde (1st International Congress of Teaching Turkish as a Foreign Language) sunulan bildirinin bir bölümü temel alınarak oluşturulmuştur.

² Doç. Dr. Erciyes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü, Melikgazi-Kayseri/Türkiye.
gocer@erciyes.edu.tr

1. GİRİŞ

Bilim ve teknolojinin gelişmesiyle hızla küçülen dünyamızda futboldan yemek ve sanat zevkine kadar büyük bir uyum ve benzerlik dönemi yaşanmaktadır. Küreselleşme toplumlar arası bir yakınlaşma ve tanıma olgusu olduğundan, farklı millet ve kültürlerden insanlarla iletişim kurabilme önemli bir ihtiyaç hâline gelmiştir. Dünyada konuşulan üç bine yakın dil olmasına rağmen, yabancı dil olarak öğrenilen dillerin sayısı oldukça azdır (Aslan, 2008: 118). Günümüzde, yabancıların Türk kültür unsurlarını, Türkiye'nin tarihi ve coğrafi güzelliklerini görmek ve anlamak istemeleri gibi sebeplerle Türkçe, öğrenilmek istenen diller arasında iyi bir yerde olduğu söylenebilir.

Son yıllarda Türkçenin yabancı dil ya da ikinci dil olarak öğrenimi ve öğretiminde kayda değer bir artışın olduğu gözlerden kaçmamaktadır. Bu artış Türkçenin ikinci/yabancı dil olarak öğretimini sürdüren akademisyenlerin bu alana daha çok ilgi duymaları, araştırma ve incelemelerini artırmalarıyla kendini göstermektedir. Bu araştırmacılar, araştırmalarıyla Türkçenin öğrenimi ve öğretimine yönelik uygulamaların niteliğini artırmaya çalışmaktadırlar.

Dil öğrenimi ve öğretiminde hedefler doğrultusunda istenilen verimi alabilmek için takip edilmesi gereken ilke, yöntem ve tekniklerin yerli yerince kullanılması gerekir. Demirel, yabancı dil öğretiminde temel alınan ilkeleri şu şekilde sıralamaktadır (2014: 29-32):

- Dört temel beceriyi geliştirme.
- Öğretim etkinliklerini önceden planlama.
- Basitten karmaşığa, somuttan soyuta doğru öğretme.
- Görsel ve işitsel araçları kullanma.
- Ana dili gerekli durumlarda kullanma.
- Verilen bilgilerin günlük yaşama aktarılmasını sağlama.
- Öğrencilerin derse etkin olarak katılımını sağlama.
- Bireysel farklılığı dikkate alma.
- Öğrencileri güdüleme ve cesaretlendirme.

Konuşma, hem eğitimde hem de sosyal hayatta sıkça kullanılan bir beceridir. Bireyin günlük yaşamının önemli bir bölümünü dinlemeyle birlikte konuşma oluşturur. Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilerin de Türkçenin konuşma yönünü dikkate almaları ve bu bakımdan ilgili, dikkatli ve sosyal olmalarına, konuşmanın bir dili öğrenmede diğer becerilere oranla daha önemli olduğunu fark etmeleri gerekir (Emiroğlu, 2013: 277).

2. ÇALIŞMANIN AMACI

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde konuşma eğitimine başlarken ilk yapılacak çalışmalardan birisi, öğrencilerin bildikleri dil ile bilmedikleri dil arasında bağlantı kurmak olacaktır. Bunun en iyi yolu, öğrencilerin öğrendikleri dil ile kendi dilleri arasındaki farklılıkları ve benzerlikleri açıklamalarıdır. Bu, öğrencilerin Türk dilini genel olarak tanımalarını ve kendi bildikleri dil yapılarını temel alarak diğer dili anlamalarını sağlayacaktır. Bu tür bir bilgilendirme, bu dili öğrenmek isteyenlerin hedef, istek ve çalışmalarını yönlendirmesi ve onları güdülemesi açısından önemlidir (Köksal ve Pestil, 2014: 305-306).

Yabancı dil öğretiminde genel amaçlardan biri, belki de en önemlisi öğrencilerin öğrendikleri dili anlaşılır bir şekilde konuşabilmesidir. Konuşma, bilişsel becerilerin yanı sıra psikomotor becerilerin gelişmesine bağlı olarak gelişmektedir (Demirel, 2014: 102). Bu çerçevede Türkçenin yabancı dil ya da ikinci dil olarak öğrenme sürecinde hedef kitleye konuşma becerisini kullanma yeteneğinin kazandırılması için yapılabilecek çalışmalar hakkında bilgi vermektir.

Türkçeyi öğrenen yabancıların konuşma becerisini kazanmaları ve etkili bir şekilde kullanabilmeleri için birtakım etkinlikler planlanıp gerçekleştirilmektedir. Yabancı dil öğretim yöntem ve teknikleri çerçevesinde gerçekleştirilen bu etkinliklerde hedef kitlenin Türkçeyi etkin kullanarak en azından zorunlu yaşam alanlarında, kimseye ihtiyaç duymadan, iletişimini sağlayabilecek bir konuşma yeteneği kazandırmak amaçlanmaktadır.

3. KONUŞMA VE TELAFFUZ (SESLETİM) BECERİSİNİN KAZANDIRILMASI VE GELİŞTİRİLMESİ

Konuşma bir iletişim ve aktarım yöntemidir. İnsanın biyolojik ve bilişsel gelişimiyle doğru orantılı olarak bu davranışı da gelişir. Konuşma davranışı en doğal olarak sergilediğimiz dil yeteneğimizdir ancak bu davranışın da kendi içinde oluşmuş bir sistemi ve otomatik olarak uygulanan belirli bir yapısı vardır (Köksal ve Pestil, 2014: 297-298). Avrupa Ortak Başvuru Metni ile dil becerileriyle yabancı dil öğretilmesi gittikçe önem kazanmaktadır. Yabancı dil öğretiminin en temel ilkesi dili iletişim için öğretmektir. Dolayısıyla, dil becerileri arasında konuşma becerisi her zaman en önemlisi olarak göze çarpmaktadır (İşisağ ve Demirel, 2010: 193).

Yabancı bir dil öğrenme uğraşı, aynı zamanda yabancı bir kültürü de anlama/tanıma uğraşı demektir. (Bireyin) yabancı dilde öğrendiği her yeni sözcük, anladığı her yeni cümle, çözebildiği her yeni metin, yabancı dil öğrenen kişinin bilincinde, o dili konuşan kişilerle, o kişilerin yaşadığı dünyayla ilgili yeni düşünceler, yeni imgeler oluşmasına neden olur (Eryiğit, 2012: 107). Her dilde olduğu gibi, dilimizin ana dil ve yabancı dil olarak öğretilmesinde seslerin doğru

telaffuz edilmesi ve yazıya bütün farklılıkları belirtecek şekilde geçirilmesi önemli bir yer tutmaktadır (Sunel, 2010: 85). Konuşma becerisinin kazanılması için dilin kurallarını yani dil bilgisini ve telaffuzu iyi bilmek gerekir. Buna karşın iletişim kurmada sözel olmayan davranışlar da önemlidir. Konuşma becerisini kazanan kişilerin sadece dilin kurallarını ve sözcüklerin doğru telaffuzunu öğrenmek yeterli olmamakta; sözel olmayan kimi davranışları da bilmeleri gerekmektedir (Demirel, 1993: 111). Köksal ve Pestil (2014), konuşma becerisinin özelliklerini şu şekilde sıralamaktadırlar: ses tonu ve tonlama, vurgu ve ritim, telaffuz ve ahenk, üslup, akıcılık, anlaşılabilirlik, söz dizimi, doğruluk, kelime zenginliği, konu ve cümle vurgusu, bütünlük ve uygunluk (s. 299).

Bygate'e (2001) göre, konuşma davranışında genel olarak dört belirleyici temel süreç bulunur. Bunlar; *anlamlandırma*, *şekillendirme*, *uygulama* ve *kişisel denetim* aşamalarıdır. *Anlamlandırma* aşamasında beynimiz aldığı mesajı algılayıp vereceği mesajı planlamaktadır. Bu aşamada konuyla ilgili bilgi, konuşulacak ortam, konuşma tonu ve süreci planlanmaktadır. *Şekillendirme* aşamasında konuşmada kullanılacak kelimeler, deyimler anlama uygun dil bilgisi yapıları şekillendirilir. *Uygulama* aşamasında konuşan kişi konuşmayı uygulayacak ağız, dil, diş nefes ve ses gibi organları uygun şekilde kullanmaya çalışır ve son bölümde aktarma üzere olduğu fonetik yapıyı otomatik olarak dil bilgisi hataları, kelime ve harf yanlışları gibi açılardan *kişisel denetimden* geçirir. Tüm bu süreçler çok hızlı bir şekilde gerçekleşir (Akt. Köksal ve Pestil, 2014: 298-299).

Konuşma becerisinin kazandırılması ve geliştirilmesinde işlenecek konunun içeriği, öğrencilerin seviyeleri, sınıf ortamının uygunluğu vb. özelliklere bakarak en uygun yöntem ve tekniklerin kullanılması gerekir. Uygulamalar içerisinde yöntem ve tekniklerin verimliliğini artırabilecek etkinliklere yer vermek, hedef dili etkin kullanabilmenin önemli gereklerindedir. Aşağıda konuşma becerisinin kazandırılması ve geliştirilmesinde uygulanabilecek yöntem ve tekniklere yer verilmektedir.

Konuşmanın başarısı, bu süreçlerin her birinde kişisel olarak sergilenen yeteneklerle yakından ilgilidir. Kelime haznesinin zayıf olması, konuyla ilgili yeterli bilgiye sahip olunmaması, vurguda, telaffuzda hata yapmak, ses tonunu veya konuşma hızını iyi ayarlayamamak konuşmanın başarısını olumsuz yönde etkiler. Konuşma davranışının yönünü ve gelişimini doğrudan belirleyen diğer bir faktör ise konuşmanın şeklidir. Farklı durumlarda, farklı şekillerde ortaya konulan konuşma şekillerini temel olarak iki bölüme ayırabiliriz: *Karşılıklı konuşma (diyalog)*: günlük konuşma, sohbet, tanışma ve tanıştırma, bir soruya karşılık verme, kutlama, özür dileme, telefonla, büyüklerle ve görevlilerle konuşma gibi durumlarda yapılır. *Topluluğa konuşma (monolog)*: hikâye, masal, anı, anlatma, duyuru yapma, bir

topluluğa bir şey anlatma, açılış, kurs, toplantı, panel, söylev, sunum ve sempozyum gibi durumlarda ve ortamlarda yapılan konuşmalardır (Köksal ve Pestil, 2014: 299).

Öğrencilere konuşma becerisini kazandırmak için başlangıç düzeyinden itibaren en çok kullanılan alıştırmalar tekrar alıştırmalarıdır. Bunu daha sonra anlama ve iletişime dayalı alıştırmalar izlemektedir. Konuşma becerisini geliştirmeye dönük olarak öğretmenlerin en çok kullandıkları alıştırmalar ve izlenecek sıra şu şekilde olabilir (Demirel, 1993: 111-113):

1. *Mekanik Alıştırmalar*: Öğretmen örnek model vericisi öğrenci de bu modelin tekrar edicisi durumundadır. Çoğunlukla *tekrara* dayanır. Dinleme, daha sonra duyduğunu tekrar etme şeklindeki tekrar alıştırmaları genelden özele (sınıf-grup-bireysel tekrarlar) doğru olması önerilmektedir. Çünkü toplu tekrarlar öğrenciye kendi yaptığı hatalarıyla karşılaşmadan önce bir deneyim kazanmasını ve söylenenleri tanımasını sağlar. İlk kez tekrar edilen bir ses, sözcük ya da cümle iyi taklit edilemeyebilir. Bu nedenle toplu tekrarlarla birkaç kez duyulan bir sesin ya da sözcüğün bireysel olarak tekrar edilmesinde hata oranı azalabilir. Bu şekilde öğrencinin amaç dildeki alışkanlıkları kazanması mekanik alıştırmalarla başlar. Mekanik alıştırmalarda tekrar alıştırmalarından sonra en çok yapılan çalışma *yer değiştirme* alıştırmalarıdır. Bu alıştırmalar yeni bir cümle kalıbını öğretirken başlangıç düzeyindeki öğrencilere uygulanır. Yer değiştirme alıştırmalarında önce özneler, sonra nesnelere, daha sonra da fiiller değiştirilir. Yapılabilecek diğer bir çalışma da *çevirme* alıştırmalarıdır. Olumlu cümlelerin olumsuz cümleye ya da soru cümlesine; etken yapının edilgen yapıya, dolaylı anlatımın dolaysız anlatıma çevrilmesi gibi alıştırmalara yer verilebilir.

2. *Anlamli Alıştırmalar*: Dilin kurallarını ve yapılarını öğrenmek için soru cevap tekniğinin uygulanmasıyla yapılan alıştırmalardır. Bu tür alıştırmaların düşünmeden otomatik olarak değil, sınıf içinde düşünerek ve anlamlı cümleler üretmek için yapılması önemlidir.

3. *İletişimsel Alıştırmalar*: Dilin kurallarını ve yapılarını öğrendikten sonra dili kullanmak için yapılan alıştırmalardır. Bu grupta; hikâye anlatma, iletişimsel oyunlar, diyaloglar, münazaralar, hazırlıksız konuşma/doğaçlama, rol yapma ya da okuma tiyatrosu gibi alıştırmalar yapılabilir.

Telaffuz (Sesletim) Becerisi ve Geliştirilmesi

Demirel'e (1993) göre, dil öğrenme, o dildeki sesleri çıkarmakla ve sözcükleri söylemekle başlar. Yabancı dil öğretiminde de özellikle başlangıç düzeyinde derslere genelde telaffuz öğretimiyle, çoğu kez ana dille-amaç dil arasında problem olan seslerin öğretimiyle başlanır. Demirel, telaffuz öğretiminde izlenecek aşamaları şu şekilde sıralamaktadır: dinleme, ayırt etme, tanıma, sesi telaffuz etme, düzeltme.

Öğretmen, dersin herhangi bir bölümünde ortaya çıkan telaffuz sorununu, o anda ele almalı, konuyu fazla dağıtmadan birkaç örnekle çözümlmelidir (113-116).

Telaffuz öğretiminde izlenecek ilkeler (Demirel, 1993: 116):

- Anlamaya yönelik alıştırmalar önce yapılmalıdır.
- Duyulacak ve söylenecek sesler, kısa cümlelerde açıkça belirtilmelidir.
- Öğrencilere, aynı şeyi birden fazla kişiden duyma imkânı verilmelidir.
- Öğrencinin ana dilindeki kimi seslerle amaç dilde benzer olan sesler arasında akustik bir bağ kurulabilir.
- Amaç dilde bulunan sesler, yine o dildeki diğer seslerle ya da öğrencinin anadilindeki seslerle olan zıtlıklarına dikkat çekerek gösterilmelidir.
- Gösterilmek istenen ses zıtlıklarının işlevleri anlamlı bir şekilde belirtilmelidir.
- Öğretmen, doğabilecek herhangi bir yanlışlığa meydan vermemek için söyleyeceklerini birkaç kez tekrar etme yerine sınıf içinde normal bir hızla konuşmalıdır.

4. YÖNTEM VE TEKNİKLER

Kulak-Dil Alışkanlığı Yöntemi (İşitsel-Dilsel Yöntem)

Kulak-dil alışkanlığı yönteminin yabancı dil yabancı dil öğretiminde sözel becerilere ağırlık verdiği ve bunun sonucu olarak öğrencide mükemmel bir dinleme ve konuşma alışkanlığı kazandırdığı belirtilmektedir. Sınıfta yabancı dil konuşma zorunluluğu getirdiği için yabancı dili kendi kuralları ve açıklamalarıyla öğretir. Hatalar daha alt düzeye indirilmeye çalışılır. Gramer cümle içerisinde öğretilir. Doğal olarak bu yöntemle yabancı dil öğrenenler diğer yöntemlere göre daha iyi konuşabilirler (Demirel, 2014: 42). Dilin doğal öğrenimi önce dinleme ile başladığı daha sonra konuşma, okuma ve yazma becerilerinin kazanıldığı savunulan işitsel-dilsel yöntem dinleme-anlama ve konuşmaya diğer becerilerden daha çok önem verir (Memiş ve Erdem, 2013: 303). Bu açıdan Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde başlangıç seviyesinde kulak-dil alışkanlığı yönteminin kullanılmasında yarar görülmektedir.

Yapısalcı dil bilimcilerin yanı sıra davranışçı psikologlar özellikle Skinner'in bu yöntemin ortaya çıkmasına ve gelişmesine katkısı çok olmuştur. Skinner'e göre, her uyarıcıya karşı belli bir tepki vardır. Etki-tepki bağının kurulması için pekiştiricilerin verilmesi gerekmektedir. Pekiştirme tepkiyi güvence altına alır ve pekiştirme yoluyla tepkiler alışkanlığa dönüşür. Bu öğrenme yöntemine göre yabancı dil öğrenmede alışkanlıkların olabilmesi için tekrara, alıştırmalara ve pekiştirmelere yer verilmelidir. Bu nedenle yabancı dil öğrenirken başlangıçta

mekanik ve biçime dayalı etkinliklerin ve alıştırmaların yapılması esastır (Demirel, 2014: 41).

Kulak-dil alışkanlığı yönteminin kullanım özellikleri (Demirel, 2014: 44-45):

- Yeni yapılar diyalog şeklinde sunulur.
- Taklit ve ezber önemlidir. Doğru cevap anında tekrarlanarak olumlu pekiştireç verilir. Çok miktarda alıştırmaya yer verilir.
- Hemen hemen hiç dil bilgisi açıklaması yapılmaz, dil bilgisi tümevarım yoluyla öğretilir.
- Doğal öğrenme sırası (dinleme, konuşma, okuma, yazma) izlenir. Ancak ağırlık ilk ikisindedir.
- Sözcükler sınırlandırılmıştır ve bir bağlam içerisinde öğretilir.
- Öğretilecek noktaların karşılaştırmalı analizlerle kalıcılığı sağlanır.
- Dersin başında mekanik ve biçime dayalı ön okuma için süre verilir. Telaffuzun ve tonlamanın olmasına önem verilir.
- Öğretilecek dilin kültürel yapısı verilir ve dilin sürekli değişim içinde olduğu vurgulanır.

Bilişsel Yöntem

Bilişsel kod-öğrenme yaklaşımı, işitsel-dilsel yaklaşıma bir seçenek olarak ortaya atılmış olup 1960'lı yılların ortasında biçimlenmiş, 1980'lerde iletişimsel yaklaşımların gölgesinde kalmıştır (Demircan, 1990: 192). Dil öğrenimi bir alışkanlık ve koşullanma sorunu değil yaratıcı bir süreçtir. Kişinin dışındaki tepkilerden çok akılcı, zihinsel etkinliği yansıtır. Bilişsel öğrenme yaklaşımı, öğrenmeyi düşünme doğrultusunda ele alır. Bu yaklaşıma göre, dil bir alışkanlık ürünü değil yaratıcı bir süreçtir. Öğretmen sık sık alıştırmaları tekrarlatan bir kişi değil, dili düşünerek dil öğrenmeyi kolaylaştıran bir rehber olarak görülür (Demirel, 2014: 45).

İletişimsel Yöntem

İletişimsel dil öğretimi, temeli sosyal etkileşim, beden dili dâhil, bireyler arasında gerçekleşen karşılıklı tüm iletişim dillerini içeren bir yöntemdir. Yabancı dil öğrenimini sosyal bir durum olarak, dili de bir etkileşim aracı olarak tanımlar. Bu durum, öğretimde anlamsal sonuç çıkarma, hareketlerle iletiyi anlatma, söyleneni dinleme, konuşma, okuma ve yazma gibi beceriler gerektiren görevler üzerinde yoğunlaşmayı gerektirir. Genel olarak işlenen asıl konu ve uygulamaların günlük hayatın tüm iletişim alanlarıyla ilgili konuşma, diyalog gibi tüm iletişim biçimleriyle bütünleşen bir yapıda olup etkinlik tabanlı özellikler taşıyan bir yöntem olarak uygulanmakta ve gelişmektedir (Doğan, 2012: 138-139).

Yabancı dil öğreniminde amaç, dilin temel işlevi olan iletişimin sağlanmasıdır (Koç, 1979: 43). Bu görüşe göre, dilin kurallarından çok bir iletişim aracı olarak kullanılması önemlidir. Dil öğreniminde genelde öngörülen yaklaşım cümle yapılarının örneklerle aktarılması ve daha sonra değişik alıştırmalarla örneğin pekiştirilmesidir. Burada ana hedef dilin genel yapı sisteminin öğrenilmesini sağlamaktır. Bir başka deyişle, bu yaklaşımda esas amaç kurallara uygun cümle kurma becerisini öğrencilere kazandırmaktır. Oysaki iletişimci yöntemi savunanlar bu zincirin karşısındadırlar. Yani kurallara uygun cümle üretme aşaması onların görüşüne göre son aşama olmalıdır. Bu yöntemle göre öğrenciler kalıpları ezberlemek yerine öğrendiklerini anlamaya ve kavramaya yönlendirilir (Demirel, 2014: 48-49). İletişimsel dil öğretimi yaklaşımı şu görevleri kapsar (Doğan, 2012: 141):

- Dil, anlamları ifade etmek için kendine özgü işleyişe sahip olan bir sistemdir.
- Dilin temel işlevi, karşılıklı iletişim ve etkileşim kurmaktır.
- Dilin yapısı, onun işlevsel ve iletişimsel kullanımlarını yansıtır.
- Dilin temel birimleri, onun yalnızca sözdizimi ve yapısal özelliklerinden ibaret değildir; işlevsel ve iletişimsel anlam kategorileri de dilin temel ünitelerindedir.

Yabancı dil öğreniminde yapılardan ziyade anlamı, iletişimi, etkileşimi ve iletişim öğelerini öne çıkaran bir yaklaşımdır. Sınıf içi etkinliklerde, araç gereç seçiminde, öğrenci ve öğretmen ilişkilerinde ve yapılan uygulamalarda dilin iletişimsel işlevleri ve nosyonları (var olma, zaman, boyut, ağırlık gibi genel amaçlar ve kişisel kimlik, yaş, cinsiyet, eğitim gibi özel nosyonlar) da dikkate alınır. Yapısalcılığın ileri sürdüğü cümle üretme becerisinin dil öğretimin her şeyi olmayacağını savunan bu yaklaşımda dil yapısının ve dil işlevlerinin beraber ele alındığını görmekteyiz (Köksal ve Varışoğlu, 2014: 87).

Doğan (2012), iletişimsel dil öğretiminin üstünlükleri konusunda şunları belirtmektedir (s. 154-155):

- İletişimin olmazsa olmazı olan dilsel yeterlik ile konuşma yeterliği becerilerini kazandırır.
- Öğrencilere doğru sesletim becerisi kazandırır, dil bilgisini çok kapsamlı öğretme yerine sağlıklı iletişim kurmayı hedefler.
- Gerçek ortam ve durumlarda diyaloglar öğreterek gerçek iletişim becerisi kazandırır.
- Dil öğrenimini sadece dilsel yapıları öğrenme olarak görmez. İletişim becerisi kazanımında sınıf içi ve dışı başarıyı dengeler.
- Öğretimde öğrenciyi merkeze alır ve kullanıma dayalı bir uygulama şeklini benimser.

İletişimsel yöntem, günümüzde artan iletişim ihtiyacından dolayı çok tutulan ve uygulanan bir yöntem olup dilin temel görevi olan sözlü-yazılı iletişimi sağlamayı ve dil öğretimi esnasından öğrenciye kulak, dil, göz ve el alışkanlıkları kazandırmayı amaçlamaktadır. Ayrıca yabancı dil öğretimi de iletişim ihtiyacından ortaya çıktığı için öğrenci üzerinde olumlu etki yaparak onu derste daha etkin hâle getirebilir (Gün, 2013: 113). İletişimsel yöntemin üstünlükleri konusunda Memiş ve Erdem (2013) de şunları ifade etmektedirler: Öğretim öğrenci merkezli yapılır. Bundan dolayı ders malzemeleri, öğretim ortamı ve aktiviteler özel olarak öğrenci odaklı üretilir. Bu materyallerin hedef dilin kültürünü yansıtacak ve günlük yaşamda işlevsel olacak şekilde üretilmesine özen gösterilir. Dil bilgisi kurallarını öğretmek için ayrıca bir çalışma yapılmaz, yapı ve kurallar etkinlik ve diyalogların içerisinde öğretilir. Etkinliklerde 'rol üstlenme, röportaj, oyunlar, dil değişimleri, incelemeler, bilgi boşlukları, ikili grup çalışmaları ve öğreterek öğrenme' kullanılır (s. 306).

İletişimsel yararcı yaklaşım, kendinden sonra doğan tüm yöntemleri de içine alabilecek kadar güçlü ve geniş bir akım olarak nitelendirilebilir. Bu yaklaşımda öğrenenlerin ilgi ve ihtiyaçları oldukça önem taşımaktadır. Bu yaklaşımda amaç dil sadece sınıf ortamında kalmamakta ve sınıf dışında yapılabilecek aktivitelerle de ilişkilendirilmektedir. Öğrenenler, her şeyden önce (bilgiyle) doldurulması gereken 'boş bir kap' değil, kendi ihtiyaçlarını ifade edebilen bireylerdir. İletişimsel dil öğretiminde öğretmenler için farklı roller benimsenmiştir. Yabancı dil öğreniminde iletişimsel yaklaşımı benimsemiş bir öğretmenin öğrenci ihtiyaçlarını belirlemesi, öğrencilerini tanıması ve buna uygun bir öğrenme tutumu belirlemesi onun başarılı bir öğretim gerçekleştirebilmesi açısından son derece önemlidir. Öğretmenin sınıf içerisindeki rolü her bir aktiviteden diğerine değişebilir. Eğer öğretmenler bu aktiviteler arası geçişlerde ne kadar akıcı ise öğretmenin verimliliği o kadar artıyor demektir (Akpınar Dellal ve Çınar, 2011: 22, 29).

Yabancı dil öğreniminin temeli iletişim olduğu için, bireyin söylemi daha çok iletişimsel öğelere dayanmalıdır. İletişimsel yaklaşım, yabancı dil öğreniminde önemli bir konu olan beceri kavramına da yeni bir açılım getirmektedir. Daha öncekilerin aksine, dili dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerisi olarak değil; karşılıklı ve karşılıklı olmayan şeklinde iki beceriye ayırmaktadır. Karşılıklı olan beceri alanı görüşme ve yazışmayı, karşılıklı olmayan ise yorumu gerektirir. Söyleme, dinleme, yazma ve okuma eylemleri şekil açısından yorumu; görüşme ve yazışma ise uygulanış açısından iletişimsel yetkinliği anlatır (Köksal ve Varışoğlu, 2014: 88-89).

İletişimsel dil öğretiminde hedefler şu prensipler çerçevesinde gerçekleştirilmeye çalışılır (Doğan, 2012: 145):

- Dil, bir iletişim aracıdır.
- Dil işlevsel bir araçtır.

- Dil bir uygulamadır.
- Dil bir anlamlandırmadır.
- Dil gerçek bir olgudur.
- Hatalar normaldir.
- Bilgiler sınırsızdır.
- Dil kişiseldir.
- Dil doğaldır.

Öğrencileri öğretimin iletişimsel amaçlarına ulaştırdığı, onları iletişime soktuğu, bilgi paylaşımı, anlam alışverişi ve etkileşim gibi iletişimsel işlemlerin kullanılmasını gerektirdiği sürece bu yaklaşımda her türlü alıştırmaya kullanılabilirliğini belirten Demircan (1990), Littlewood'un (1981: 260) bu tür alıştırmaları ikiye ayırdığını şu alıntıyla aktarmaktadır:

1. *İşlevsel iletişim etkinlikleri*: resimleri karşılaştırma, benzerlik ve ayrılıkları not etme, bir resim takımında olası olay sırasını belirleme, bir harita veya resimde eksik özellikleri bulma, bir öğrencinin perde arkasındaki bir öğrenciye verdiği bilgilerle/emirlerle resim çizdirmesi, biçim belirtmesi, harita tamamlaması, açıklamaları izleme, bilinen ipuçlarını kullanarak problem çözme vb.

2. *Toplumsal etkileşim etkinlikleri*: karşılıklı konuşma, görüşme, diyalog, rol yapma, benzetim, şakalı oyun, hazırlıksız konuşma, tartışma vb.

Eklektik (Seçmeci)Yöntem

Yabancı dil öğretiminde belirli bir yöntemin uygulamalarına bağlı kalmak, öğretimin belirli teknik ve araçlarla yapılmasını ve çoğu zaman da öğretimin istenmedik dar bir alana sıkışmasına sebep olmaktadır. Bu problemin çözümü için ortaya çıkan seçmeci yöntem, yabancı dil öğretiminin önünü alabildiğine açar ve bir yöntemin tekniğinin işlevi bitince onun yerine daha etkilisini devreye koyar. Seçmeci yöntem, öğretimde daha iyi öğrenim şartları hazırlama çabasıyla ortaya çıkmış bir yöntemdir. Öğrenci ihtiyaçlarını esas alarak öğretim ortamına en uygun yöntemleri seçen tek yöntemdir (Doğan, 2012: 202, 210). Seçmeli yöntem, yöntemler karması ya da yöntem zenginliği anlamında kullanılmaktadır. Öğretmenin sınıf içi etkinliklerinde her yöntemin iyi tarafını değişik eğitim durumlarında kullanabilmesidir. Sözcük öğretiminde düzvarım yöntemine, dil bilgisi kurallarını öğretmede bilişsel öğrenme yöntemine, konuşma becerisini kazandırmada kulak-dil alışkanlığı ve iletişimci yönetime ağırlık verilmesi gibi (Demirel, 2014: 42).

Seçmeci yöntem, pedagojik temelleri sabit bir dizi kesin kuraldan oluşan bir sistem değildir. Aksine öğretmenin dinamik enerjisinin kendi öğrenme ve öğretme deneyimleri içinde öğretimin değişim ve gelişimiyle geliştirilebilen bir karışımdır. Seçmeci yöntem; öğrencilerin yaşları, sınıfların büyüklüğü, öğretmen ve öğrencilerin motivasyon durumları, öğretmenlerin eğitim ve mesleklerine karşı

sorumlulukları gibi çok sayıda kontrol edilmesi zor olan değişkenlere bağlı bir öğretim geliştirir (Doğan, 2012: 204).

Seçmeli yöntemin kullanım özellikleri (Demirel, 2014: 58-59):

- Dil öğrenimi anlamlı ve gerçek hayata dönük olmalıdır.
- Çeviri özel bir dil becerisidir ve başlangıç düzeyindeki öğrenciler için bir öğrenme yöntemi olarak uygun değildir. Başlangıçta yararlı gibi görünse de uzun dönemde olumsuz etkilerden kurtulmak güç olmaktadır.
- Dil öğretimi amaç dille yapılmalıdır. Gerektiğinde anadile yer verilebilir.
- Mekanik tekrarlara ve yer değiştirme alıştırmalarına çok zaman ayrılmamalı, anlamlı ve iletişime dönük alıştırmalara daha çok yer verilmelidir.
- Her dersten önce öğrencilere ne öğrenecekleri ve niçin öğrenecekleri bildirilmelidir.
- İletişim yeterliğini kazandırmada ve dil öğretiminde sözel olmayan iletişim jest ve mimikler, ses tonu, vurgu, kültürel tavırlar gibi hususlar dikkate alınmalıdır.

Yabancı dil öğretimi sürecinde farklı değişkenler dikkate alınarak yöntem çeşitliliğine önem verilir ve eklektik yöntem anlayışı ile hareket edilirse yararlı olur. Öğrenme ve öğretme sürecinde yöntemler karması anlayışı çerçevesinde esas olmak üzere -öğrenme düzeyi ve öğrenci yeterliği göz önünde tutularak- yukarıda üzerinde durulan yöntemlere öncelik verilebilir. Yukarıda üzerinde durulan yöntemler çerçevesinde başvurulabilecek tekniklere aşağıda yer verilmiştir.

Göreve Dayalı Öğretim Uygulamaları

Göreve dayalı dil öğretimi yaklaşımı; okuma, yazma, dinleme ve konuşma becerilerini esas alan ve yabancı dil öğretimiyle ilgili modern bir dil öğretim yaklaşımıdır. Bu yaklaşımın anahtar kelimesi 'görev', hedef dilin öğrenci tarafından iletişimsel bir maksat için bulmaca çözümünden havalimanında rezervasyon yapmaya kadar her türlü etkinlikte kullanımını kapsayan tüm iletişim alanlarıdır. Yöntemin kurucusu Prabhu, öğrencilerin bir düşünce sürecinde verilen bilgilerle bir sonuca varmaları ve öğretmenlerin de bu süreci kontrol etmeleri, düzenlemeleri için gereken etkinlikleri göstermesini 'görev' olarak kabul eder. Yöntemin görev kavramıyla ifade edilen anlamlı etkinlikler ve gerçek hayattaki kullanıma yakın dil kullanımına ilişkin sürdürülen etkinliklerin görev tamımı içinde olduğu görüşü genel kabul görür. Yani, göreve dayalı dil öğretimi, yabancı dilin öğrencinin gerçek hayatıyla ilgili bir konuda yer almasını benimser. Görev, hedef dilde kavrama, her türlü üretim, karşılıklı değişim ve etkileşim gerektiren, biçimden ziyade anlama önem veren aktivitelerdir. Bu özellikleri taşıyan görev anlayışı, göreve dayalı dil öğretim yaklaşımının güçlü iletişimsel bir dil öğretimi düşüncesinden türediğini açıkça gösterir (Doğan, 2012: 381-383).

İletişimsel dil öğretimi, dilin görevini ön plana çıkararak görev tabanlı bir öğretim yöntemi olduğundan günümüz yabancı dil öğretiminde kabul gören önemli bir yöntemdir. Öğrencilerin dilin doğal kullanımını için alışveriş, sohbet, röportaj yapma, doktor ziyareti veya müşteri hizmetlerini arama gibi anlamlı görevlerle hedef dili kullanarak öğretime odaklanır. Özellikle öğrenci görevini geliştirerek hedef dilin akıcı kullanımını sağlama özelliğinden dolayı popüler bir yöntemdir. Genellikle öğrencinin daha anlamlı iletişim sağlaması, pratik dilsel becerileri öngörmesi, öğrenciyi daha fazla avantajlı yapar (Doğan, 2012: 137, 401). Bu bakımdan göreve dayalı öğretim etkinlikleri iletişimsel dil öğretimi çerçevesinde planlanıp gerçekleştirilebilir.

Konuşma Becerisi ve Beden Dilinin Kullanımı

Yabancılar Türkçe öğretimi kapsamında konuşma becerisinin öğretimini gerçekleştiren bir öğretmenin alan bilgisi, diksiyon, pedagojik formasyon, iletişim, empati vb. yönleriyle iyi olması kadar beden dilini de etkili kullanması, sözün etkisini artıran ve sözden daha önemli olan konuşma unsurundan üst düzeyde faydalanması gerekir. Karşısında değişik milletlere mensup öğrenciler olduğu, bu nedenle beden dilini kullanmanın bir fark oluşturmayacağı düşünülmemelidir. Sözsüz iletişimin önemli bir boyutu olan beden dilinin evrensel bir dil olma özelliği ile konuşma öğretiminde kullanılacak önemli bir unsur olduğu dikkate alınmalıdır (Emiroğlu, 2013: 284).

Konuşmada beden dili büyük önem taşır. Dimitrius ve Mazzarela'ya (1999) göre, ses tonu, beden dili ve sözcükler birbiriyle uyuşmazsa, iletişimde bir şeyler gözden kaçabilir (Akt. Hergüner, 2008: 472). Yüz yüze kurulan iletişimde dilsel ve dil dışı mesajlar bir bütün olarak bulunur ve genellikle farkında olmaksızın beden dilimizi son derece etkili bir şekilde kullanırız. Örneğin, günlük bir iletişimde aşağı yukarı kelimeler %10, vurgu %30, ve beden dili %60 rol oynar (Baltaş, 2007, akt. Hergüner, 2008: 472). Herkesin konuşabildiği bu dili herkesin anlayabileceğini de hesaba katarsak, bu ortak dili yabancı dil öğretiminde neden ve nasıl etkili bir şekilde kullanılabileceği düşünülmeli ve azami ölçüde yararlanılmalıdır (Hergüner, 2008: 472-473).

Tablo 1. İletişim Becerileri Gözlem Formu (Bahar vd., 2012: 120):

İletişim unsuru	İzlenimler		
	Yetersiz (1)	Yeterli (2)	Çok iyi (3)
Adı, Soyadı:	Öğretmen:		
Bu form, öğrencilerin iletişim becerilerini diğer öğrencilerce gözlemlenerek değerlendirilmesi amacıyla hazırlanmıştır.			
Yönerge: Arkadaşlarınızın sergilediği davranışlara ilişkin gözlem ve izlenimlerinizi tabloda işaretleyiniz.			
Ses tonu			
Yüz ifadesi			
Göz teması (göz göze bakma)			
Duruş şekli			
Soruları dinleme/cevap verme			
Türkçenin akıcılığı			
Öğretmen görüşü:			
.....			
.....			
.....			

Drama

Yabancı bir dili bilmek isteyen her aday ana dilini konuşma rahatlığında o dili öğrenmek ister. Teorik olarak öğrenilen dilin pratikte istenilen düzeyde kullanılabilmesi tüm duyu organlarının dil öğretiminde aktif olarak katılmasıyla mümkündür. Öğrenme işlemine katılan duyu organlarının sayısı ne kadar fazla olursa öğrenme daha doğru gerçekleşir ve öğrenilenlerin unutulması engellenmiş olur. Birçok uyarıcının harekete geçirildiği sahne oyunlarına Türkçe öğretiminde yeterince yer verilmelidir (Arslan ve Gürsoy, 2008: 124).

Dil öğretiminde dramanın kullanılması bireyin etkin bir şekilde yaparak, yaşayarak öğrenmesini sağlar, yaratıcılığı ve hayal gücünü artırır. Derste drama yönteminin kullanılmasıyla dil öğrenen birey, etkinliğin bir parçası olur. Böylelikle öğrenci kendini dersin bir parçası olarak görür. Dil öğrenimi, katılım ve deneyim yoluyla sağlanır. Dramanın iç dinamiğini oluşturan rol oynama, doğaçlama, dramatisasyon gibi birçok teknik öğrencilerin kendilerini gerçek ortamdalmış gibi hissetmelerini sağlar ve hedef dili etkin öğrenmelerine fırsat tanır. Drama, öğrencilerin gerçek hayattaki dil kullanımlarına yakın bir ortam oluşturur, böylelikle öğrenci gerçek hayatta dili kullanırken nasıl davranması gerektiğini ve duruma göre ifade geliştirmeyi öğrenir (Kara, 2013: 223, 225).

Dramanın dilin anlamlı bir biçimde öğretilmesi için iyi bir yol olarak görüldüğünü ifade eden Demirel (2014), bu tekniğin yararlarını şöyle sıralamaktadır (s. 70-71):

- Etkili ve dikkatli dinleme yeteneğini geliştirir.
- Kişinin kendine olan güvenini artırır.
- Anlama yeteneğini ve yaratıcılığını artırır.
- Dilin pratiğini yapmaya olanak sağlar ve akıcı konuşmayı geliştirir.
- Dile hâkimiyeti ve iyi ifade yeteneğini geliştirir.
- Bilgilerin etkin kullanımını sağlayarak onları pekiştirir.

Diyaloglar

İkili Çalışmalar

1970'lerden itibaren dil öğretiminde kullanımı yaygınlaşan ikili çalışmalar Abdulla'ya (2007) göre, iletişimsel dil öğretimi yaklaşımının önemli bir parçasıdır ve işbirlikli öğrenmenin farklı bir biçimidir (Yaman, 2013: 229). Yaman Hill'den yaptığı alıntıda ikili çalışmaların ikiye ayrıldığını aşağıdaki açıklamaları vererek aktarmaktadır (2013: 229):

- Açık ikili çalışmalar: Öğretmen-öğrenci ikilisi ve öğrenci/öğrenci ikilisinden oluşur. Öğretmen-öğrenci ikilisine öğretmenin öğrenciye soru sorması, öğretmen ile öğrenci arasında bir konunun konuşulması, öğretilen dilin kazanılıp kazanılmadığının soru ve cevaplarla belirlenmeye çalışılması gibi örnekler verilebilir. Öğrenci-öğrenci ikililerine de iki öğrencinin sınıfın geri kalanı önünde birbirleriyle konuşmaları, öğretmenin teşvikiyle iki öğrencinin birbirine bir konu hakkında sorması örnek verilebilir.

- Kapalı ikililer: İkinci dil öğretiminin temelidir. Bu türlere ayrılan ikili çalışmalarda; rol oynamalar, benzetişim (simülasyon), tek taraflı diyaloglar, bilgi boşluğu etkinlikleri, tartışma ve konuşma/söyleşi etkinlikleri kullanılabilir.

Grup Çalışmaları

İletişimsel yaklaşıma göre dil, bir boşlukta kullanılmaz; bir kişinin başka bir kişiye bir mesajı iletme için kullanılır. Öğrencileri dili iletişimsel olarak nasıl kullanacaklarını ve fikirleri o dil ile nasıl ifade edeceklerini öğrenmelerinden ziyade dil hakkındaki olguları öğrenirler. Ancak dili sadece bu kurallar ve olgular bütünü olarak öğretmekten ziyade gruplar aracılığıyla işbirliğine dayalı bağlamlarda uygulamaya dökerek öğretmek, geleneksel dil öğretiminin tek düzelığının aşılmasını sağlayacaktır (Berčiková, 2007, Meng (2010), akt. Yaman, 2013: 227).

Dil öğreniminde grup çalışmalarının kullanılmasını gerektiren pedagojik gerekçeler şunlardır (Yaman, 2013, s. 227-228):

- Grup çalışması, dil uygulamaları için fırsatlar oluşturur.
- Grup çalışması, öğrencilerin konuşma becerilerindeki niteliği artırır.
- Grup çalışması, öğretimi bireyselleştirmede yardımcı olur.
- Grup çalışması, olumlu duygusal bir ortam oluşturulmasını teşvik etmektedir.
- Grup çalışması, öğrencileri motive eder.

Dramatizasyon Çalışmaları ve Rol yapma

Öğrencilerin gerçek ortamlarda konuşamama probleminin önüne geçmek için öğrenme esnasında diyaloglara bağlı rol yapma ve drama uygulamalarına yer verilmelidir. Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen adaylara, sahne oyunlarıyla diyalog çalışması yaptırmak onların dikkatlerini çekecektir (Arslan ve Gürsoy, 2008: 113).

Rol yapma, öğrencinin kendi duygu ve düşüncelerini bir başka kişiliğe girerek ifade etmesini sağlayan bir öğrenme tekniğidir. Yabancı dil eğitiminde bu teknik daha çok diyalog öğretiminde ve konuşma becerisini geliştirmede kullanılır. Bir diyalog işlendikten sonra aynı diyalog ya da benzer bir diyalog öğrenciler tarafından temsil edilir. Bu tekniği uygulamadan önce o diyalogla öğretilmesi amaçlanan cümle yapıları çok iyi öğrenilmeli ve uygulanmalıdır. Cümle yapıları iyi öğrenildikten sonra, yeni bir durum uygulaması aşamasında bu teknikten yararlanılmalıdır. Bundan dolayı bu teknik özellikle konuşma becerisini geliştirmek amacıyla kullanılabilir (Demirel, 2014: 68-69).

5. SONUÇ

Bu çalışmada konuşma becerisinin kazanılması ve etkili bir şekilde kullanılabilmesi için uygulamalarda yer verilebilecek yöntem ve tekniklere değinilmiştir. Bu çerçevede, Türkçeyi öğrenenlerin konuşma becerisini kazanmaları ve etkili bir şekilde kullanabilmeleri için yaparak yaşayarak öğrenmelerine zemin olabilecek etkileşim temelli etkinlik ve uygulama ortamları oluşturulmasının önemi üzerinde durulmuştur. Hedef kitlenin konuşma becerisine yönelik kazanımlara sahip olmasında iletişimsel ve göreve dayalı dil öğretimi uygulamalarının işlevselliği de vurgulanmıştır.

KAYNAKÇA

- Aydan Eryiğit, 'Yabancılar Türkçe Öğretiminde Kısa Hikâyelerin Kullanımı (ss. 106-111)', VII. Uluslararası Büyük Türk Dili Kurultayı Bildirileri. Bilkent Üniversitesi Yayınları, Ankara, 2012.
- Candemir Doğan, *Sistemik Yabancı Dil Öğretim Yaklaşım ve Yöntemleri*. Ensar Neşriyat, İstanbul, 2012.
- Dinçay Köksal ve Ayşe D. Pestil, 'Yabancı Dil Olarak Türkçe Konuşma Öğretimi (ss. 295-316)', *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi: Kuramlar, Yaklaşımlar, Etkinlikler* (Editör: A. Şahin). Ankara: Pegem Akademi Yayınları, Ankara, 2014.
- Dinçay Köksal ve Varışoğlu, Behice, 'Yabancı Dil Öğretiminde Yaklaşım, Yöntem ve Teknikler (ss. 81-111)', *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi: Kuramlar, Yaklaşımlar, Etkinlikler* (Editör: A. Şahin), Pegem Akademi Yayınları, Ankara, 2014.

- Hamit Sunel, 'Türkçenin Ana Dil ve Yabancı Dil Olarak Öğretilmesinde Telaffuz ve İmlanın Önemi (ss. 85-90)', V. Uluslararası Büyük Türk Dili Kurultayı Bildirileri, Bilkent Üniversitesi Yayınları, Ankara, 2010.
- Havva Yaman, 'İkili Çalışmalar ve Grup Çalışmaları (ss. 227-233)', *Yabancılar Türkçe Öğretimi El Kitabı* (Editörler: M. Durmuş ve A. Okur), Grafiker Yayınları, Ankara, 2013.
- Korkut U. İşisağ, ve Özcan Demirel, 'Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni'nin Konuşma Becerisinin Gelişiminde Kullanılması.' *Eğitim ve Bilim*, 156, 2010, 190-204.
- Mesut Gün, 'İletişimsel Yöntem (ss. 111-114)', *Yabancılar Türkçe Öğretimi El Kitabı* (Editörler: M. Durmuş ve A. Okur), Grafiker Yayınları, Ankara, 2013.
- Muhammet Raşit Memiş ve M. Dursun Erdem, 'Yabancı Dil Öğretiminde Kullanılan Yöntemler, Kullanım Özellikleri ve Eleştiriler.' *Turkish Studies*, 8(9), 2013, 297-318.
- Mustafa Arslan ve Aynur Gürsoy, 'Rol Yapma ve Drama Etkinlikleriyle Yabancılar Türkçe Öğretiminde Motivasyonun Sağlanması.' *Ege Eğitim Dergisi*, 9(2), 2008, 109-124.
- Nevide Akpınar Dellal ve Servet Çınar, 'Yabancı Dil Öğretiminde İletişimsel Yaratıcı Yaklaşım, Öğretmen Roller, Davranışları ve Sınıf İçi İletişim'. *Dil Dergisi*, 154, 2011, 21-36.
- Ömer Demircan, *Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri I*. Can Ofset, İstanbul, 1990.
- Ömer Tuğrul Kara, 'Drama (ss. 223-225)', *Yabancılar Türkçe Öğretimi El Kitabı*. Grafiker Yayınları, Ankara, 2013.
- Özcan Demirel, *Yabancı Dil Öğretimi: Dil Pasaportu, Dil Biyografisi, Dil Dosyası* (8. Baskı), Pegem Akademi Yayınları, Ankara, 2014.
- Özcan Demirel, *Yabancı Dil Öğretimi: İlkeler, Yöntemler, Teknikler*. USEM Yayınları, Ankara, 1993.
- Sabri Koç, 'BAYDÖ'de Öğrencilerin Dil Gereksinimlerinin Saptanması: İşlevsel/İletişimsel Yaklaşım.' *İzlem*, 3, 1979, 41-49.
- Selim Emiroğlu, 'Konuşma Eğitimi (ss. 277-291)', *Yabancılar Türkçe Öğretimi El Kitabı* (Editörler: M. Durmuş ve A. Okur). Grafiker Yayınları, Ankara, 2013.
- Sinem Hergüner, 'Yabancı Dil Öğretiminde Beden Dilinin Etkili Bir Şekilde Kullanılması.' Türkiye'de Yabancı Dil Eğitimi Ulusal Kongresi, Ankara, 22-23 Kasım 2007). *Bildiriler Kitabı*, 2008, s. 472-476.
- Yasin Aslan, 'Yabancı Dil Eğitiminde Dikkat Edilmesi Gereken Noktalar.' Türkiye'de Yabancı Dil Eğitimi Ulusal Kongresi (Ankara, 22-23 Kasım 2007). *Bildiriler Kitabı*, 2008, s. 118-123.